

KIRKEKLOKKERNE PAA SAMSO

Ved **Bent Rasmussen.**

Danmarks Kirkeklokker har gennem Aarhundreder talt deres eget Sprog til Menneskene, Slægtled efter Slægtled har lyttet til dem — nu i Sorrig, nu i Glæde. De har kaldt paa gammel og paa ung, »mest dog paa Sjælen træt og tung, syg for den evige Hvile«.

Paa Grund af deres store Betydning og Indflydelse paa Menneskenes Sind og Tanker indviede man da ogsaa i den katolske Tid Klokkerne til den hellige Jomfru Maria eller til en Helgen, hvorefter Klokkeren fik sit Navn. Ofte finder man en oplysende Indskrift paa Klokkerne.

Tranebjerg Kirke,

i gamle Dage kaldet Trandbjør, har sikkert i tidligere Tid været regnet for Hovedkirken paa Øen, idet den ligger i Sognet, hvortil Grevens Hovedgaard hører.

Et andet Moment for denne Antagelse er, at denne Kirke alene af alle Øens Kirker har Sejerværk (Ur) samt to Klokker.

Den lille Klokke,

som har en saare skøn og munter Klang, og som man derfor benytter til Bryllupskimming og til Højtiderne, er allerede støbt i det Herrens Aar 1391.

Thura skriver, at der paa den staar: »Jesus Christus dei filius & Sct. Johannes 1391. Maria Deipar«. Dette betyder paa Dansk: Jesus Christus, Guds Søn og Sct. Johannes 1391. Maria Deipar, hvilket sidste skulde være

Klokkestøberens Navn; men ved senere Udtydning af den gamle Indskrift viser det sig, at der staar Maria Help, altsaa Maria hjælp, en Anraabelse af Jomfru Maria, og derfor forstaar man bedre, at den fra gammel Tid er kaldt Maria Klokken. Professor Magnus Petersen tog i 1874 et Gnidebillede af Indskriften, hvorefter den lyder: Sanchtus, Sanchtus, Sanchtus, Dominus Deus Sabaoth. Pleni sunt cæli et terra gloria tua. Hosanna eri excelsis. Maria help. Det oversættes paa Dansk: Hellig, hellig, hellig, Herre Gud Zebaoth, Himmel og Jord er fulde af din Herlighed. Hosanna i det Høje. Maria hjælp!

Muligvis har begge Ret, idet der er Grund til at antage, at Klokken paa et eller andet Tidspunkt mellem 1750 og 1800 er omstøbt og da har faaet den nye Indskrift.

Den store Klokke,

som samtidig danner Slagværket for Uret, er sikkert en af Danmarks tungeste og sværeste Kirkeklokker, idet dens Vægt er ca. 2 Tons.

Klokken er forsynet med Lindenowernes adelige Vaabenskjold.

Paa denne Klokke staar: »Anno 1654 udi Ærlig og Velbyrdig og Streng Herre, Hr. Hans Lindenow til Ivernæs, Danmarks Riges Raad og Kongl. Mayest. Befalingsmand paa Calundborg Slot med hans Elskelige Velb. Frøken Elisabeth Augusta saa vel som Hæderlig og Højlærd Mand Mag. Hans Svane, Provst paa Samsø og Hr. Berthel Jensen Galthen, forrige Sogne-Præst, Hr. Jens Berthelsen nu Sogne-Præst i Trandberg Kirke og Jens Bruun i Sylmarck Gaard, Kongl. Mayest. Ride-Foged over Samsø udi deres Tid støbt denne Klokke. H. A. S. O.« — Hans Lindenow (d. Yngre) blev efter sin Fader, Hans Lindenow (d. Ældre), Lensmand paa Kalundborg Slot, hvorunder Samsø da hørte. Han ejede ogsaa Ivernæs (Wedelsborg). Han blev 1639 gift med den 16aarige Elisabeth

Augusta, Datter af Christian den Fjerde og Kirstine Munk, altsaa var hun Søster til Leonora Christine.

H. Lindenow var i de første Aar af sit Ægteskab meget velhavende, og det er netop i denne Periode, at den store Klokke er skænket til Tranebjærg Kirke, idet den er blevet støbt 1654.

Provsten Hans Svane til Bisgaard var en Fætter til Københavns berømte Borgmester Hans Svane, S. var Øens Provst 1625—76. Endelig er der Berthel Jensen Galthen, Sognepræst i Tranebjærg fra 1611 til sin Død 1653. Han efterfulgtes i Embedet af sin Søn Jens Berthelsen 1653—64. Der var altsaa Præsteskitte i Tranebjærg 1653, og Sagen om Klokken har altsaa været paa-

Den store Klokke i Tranebjærg Kirke.

begyndt før, da Berthel Jensen Galthens Navn nævnes i Indskriften, men den er først blevet færdig og ophængt 1654, da Jens Berthelsen var blevet Sognepræst efter sin Fader, hvis Kapellan han var i dennes sidste Leveaar. Ridefoged Jens Bruun boede paa Lensgrevens Hovedgaard Sylmark eller Søllemarksgaard, en stor lerklinet Bindingsværksgaard, der laa, hvor Brattingsborg Slot nu

ligger. Han var en kendt og agtet Mand paa Øen og tilige en velhavende Mand, som for sig og sin Hustru havde erhvervet sig Kirketienden fra samtlige Øens Kirker. Klokken er saa svær, at der, indtil man i 1880 fandt paa en bedre Ophængning, skulde fire Mand til at ringe med den.

Under Ringningen efter Kong Christian IX's Død løsnede »Kronen« sig, og Klokken slog en Revne, saa den maatte sendes til Aalborg Klokkestøberi for Reparation. Det var et vældigt Arbejde at faa den derop og at faa den hængt paa Plads igen, men nu gaar den paa Kuglelejer, saa Ringeren let selv kan ringe med den.

Besser Kirkeklokke

bærer det Danneskiold-Samsøeske Vaaben og har følgende Indskrift: »Denne Klokke er, i Christian Conrad Sophus Greve af Danneskiold-Samsøes Mindreaarighed anskaffet af hans Moder og Formynder Frederika Lovisa von Kleist Grevinde af Danneskiold-Samsøe. Anno 1782«. Paa dens øverste Rand staar: »Me fecit M. G. Troschel Hafnia Anno 1782 (Klokkestøberens Navn og København).

Kolby og Nordby Kirkeklokker

bærer samme Indskrift, Vaaben og Aarstal og lyder: »Assverus Koster van der Hart me fecit Copenhagen« og midt paa Klokken ses Grevinde Sophie Amalie Moths Vaabenskjold og »Sophie Amalie Grævinde til Samsøe haver 1691 ladet denne Klokke omstøbe«. Desværre er det umuligt at faa oplyst, hvor gamle de oprindeligt er.

Onsbjerg Kirkeklokke

bærer følgende Indskrift:

Aus der Feuer bin ich geflossen,
Felix Fuchs hat mich in Copenhagen gegossen 1628.

Det er:

Af Ilden er jeg udflydt,
Felix Fuchs har støbt mig i København 1628.